

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Naročnine in inšerate
sprejema upravnitve v
Katol. Tiskarni, Kopitar-
jeve ulice št. 2.

Rokopis se ne vračajo,
nefrankovana pisma ne
vseprijemajo.

Uredništvo je v Seme-
niskih ulicah št. 2, I., 17.

Izhajava vsak dan, izvenredni
števila v praznike, ob
pol 6. uri popoldne.

Na pošti prejemati:

Na leto naprej 26 K — b
pol leta : 13, —
štiri : 6, 50
mesec : 2, 20

V upravnitvi prejemati:

Na leto naprej 20 K — b
pol leta : 10, —
štiri : 5, —
mesec : 1, 70

Na pošiljanje na dom
20 h na mesec.

Štev. 256.

V Ljubljani, v petek, 7. novembra 1902.

Letnik XXX.

Sadovi pogubnega načela.

Nekaka uganka se zde sedanjí dogodki na Francoskem onemu, ki ne pozna notranje cerkvene zgodovine Francoske v zadnjih stoletjih. Država je skoro popolnoma katoliška po veroizpovedanju, in vendar se v njej kruto preganjajo vse katoliške institucije. Na čelu tej gonji stoji fanatičen ex-abbé, kateri krivico dejanj pomnožuje se surovostjo besed, in za tako početje, katero je očitno najbolj na kvar državi sami, dobi še v zbornici večino!

Vsa francoska narodna vzgoja je enostranska. Pretirani separatistični narodni egoizem se preveč vcepljuje že mladini. Francoska zgodovina se v šolah predava v karikaturi. Sicer se tudi pri nas s »patriotizmom« v vedi mnogo greši proti resnici, vendar kar pečenjajo Francozi, presega vse meje. Vse, kar je francoskega, se brezmejno hvali, narodni zločini se slave kot plemenita dejanja, zasebne grehote se izgovarjajo ali celo proslavljajo kot znaki genialnosti, a drugi narodi se zaničujejo, kot bi ne bili nikdar nič koristnega storili.

Ta francoski značaj se je v cerkvi pokazal že pred stoletji pod obliko galikanizma. Borbe, ki jih je začel Filip IV. proti rimski stolici, izvirajo iz te pretirane samozvesti, vsled katere je Francija hotela vedno imeti predprave; zanjo naj bi vedno veljali posebni privilegiji.

Ta galikanska politika je privedla do načela: Cerkev in država se naj ločita, javnost in vera nimata nič skupnega. To načelo vlada zdaj v Franciji in je krivo sedanjih zločinov, in sicer zato, ker so ga sprejeli celo v vodilnih katoliških krogih. Zato ne nastopijo katoličani v Franciji nikdar očitno kot katoliška stranka, ampak se love vedno za drugimi stranicami, katere vzpigne na površje razburkano morje tretje republike. Zato se tudi na Francoskem duhovniki načeloma ne vtikajo v politiko — saj to bi bilo zoper načelo ločitve vere in države. Zadnja leta sploh ni bilo več kot le dva duhovnika v parlamentu, in že ta dva sta bila osamljena. Elini pokojni škof Frep-

pel je imel dovolj poguma, da je očitno in jasno zagovarjal cerkveno stališče, a on je Alžan, ki se je ravnal po zgledu nemškega centra.

Ta odločitev duhovstva od javnosti je glavni vzrok vsega zla, katero pada na Francijo. Umljivo je zato tudi, zakaj se je na Francoskem tako bujno razvilo samostansko življenje. Katolicizem, ki v javnosti ni dobil nobenega priznanja, ki ga odrivata moderni panteizem in materializem, se je zaprl za samostansko zidovje. Ni se mogel razviti v javnem pravu in zakonodajstvu, zato živi v privatnih krogih in se kaže o obliki miloščine in odtujenja od sveta.

Zasebna dobrotornost katoličanov na Francoskem je že od nekdaj zbujala občudovanje po vsem svetu in je dala Francozom ime »misijskega« naroda. A ravno tako res je, da se duhovniki in škofje v veliki socialna vprašanja prav nič ne vtikajo, jih ne studirajo in se tudi ne bavijo z organizacijo — kajti to je od njih ločeno, to je zoper načelo.

Zato je tudi katoliško socialno gibanje, kolikor so ga spravili v tek laiki, jako polovičarsko. Med tem, ko so se na Nemškem škofje in duhovniki postavili kot en mož za delavsko ljudstvo in zrasli z njim nekako skup v eno železno organizacijo, je na Francoskem nastal slabotni in polovičarski institut »patronaž«, v katerih se milostno ponižujejo katoliški markizi do delavcev in vidijo v vsaki prijazni besedi miloščino, katero dobrosrčno dele siromakom. Ali se je potemtakem čuditi, da je javnost socialno-demokratska?

Ko bi se mogli povspeti Francozi do državne katoliške ideje, takoj bi bilo vse drugače. Nemci so imeli letos svoj 49. katoliški shod v Mannheimu, na katerem je bilo navzočih 90.000 zborovalcev iz vseh krajev Nemčije in iz vseh stanov. Francozi ne spravijo skup niti enega popolnega škofskega zborovanja, kajti — to bi bilo zoper princip, vtikati se v javnost.

Pisatelj tega članka je doživel v Lourdesu značilno epizodo. Po opravljeni pobožnosti nas je sedelo mnogo skupaj pri

obeđu. Slovence, ki je videl vročo pobožnost Francozov, je seveda takoj z naravnejšo logiko sklepal na njih javnost ter je vprašal, ali se ne bodo nikdar francoski katoličani združili v eno katoliško stranko. A Francozi niso hoteli niti govoriti o tem razburljivem vprašanju, in neka dama je z grozo dejala, da je to vprašanje — politično. Le eden je bil zato, neki veletržec iz Amsterdama. Rekel je: Vi Francozi ste nedosledni. Tukaj v Lourdesu ste pobožni, po celem svetu ste pa razvpiti kot framasoni. Nas Nizozemcev je malo, pa smo bolj moški od vas. Tudi ta je bil le na pol Francoz.

Kaj so storili francoski katoličani zadnji čas v politiki? Ko je general Boulanger Parizanom zmešal glave, so se oklenili njega. Ni bil napačen človek, a ženske so mu glavo zmešale. Na grobu svoje ljube se je vstrelil. Potem je prišla Dreyfusova afera in nacionalizem. Pod temi zastavami se skrivajo v javnosti. Papež jim je že mnogokrat jasno povedal, da naj to zakotno skrivanje opuste. Nastopijo naj kot katoliški republikanci. A to je — zoper njihov princip.

Zato pa ni nade, da bi se na Francoskem obrnilo na bolje, dokler ne zaveje nov svež radikalen duh v katoliških krogih, in dokler škofje ne poskrbe tudi za bolj praktično in sociološko vzgojo svojega duhovskega naraščaja.

Kako krščanstvo vrlo napreduje med Nemci, kjer so katoličani zares času primerno organizirani in vseskozi praktični. Mislimo, da si tudi francoski abbé ne bi umazal sutane, ako bi nastopal med ljudstvom po javnih shodih.

Naši nasprotniki vedno pravijo, da bi bil pri nas mir, če bi se duhovniki ne vtikali v politiko. Kakšen mir bi bil to, vidimo na Francoskem.

Državni zbor.

Dunaj, 6. nov.

Vojna predloga.

Znano je, da so se Ogrji prvi uprli vojni predlogi, ki je bila tudi avstrijski zbornici predložena dne 16. okt. Vojna uprava je iz-

prva zahtevala, da se iz nadomestne rezerve že letos pokliče 20.000 k stalni armadi in 4500 k deželni brambi. Isto naj bi se zgodilo še dve leti. Ogrji pa so se odločno uprli tej zahtevi, iste pomisleke so izražala tudi avstrijska glasila, zato je vojna uprava danes umaknila svojo prvotno predlogo ter predložila novo. Po tem načrtu naj bi se za bodoče leto pomnožilo število vojaških novincev od 103.000 na 125.000, torej za 22.000. O tih 125.000 bi jih dala Avstrija 71.562, Ogrska 53.438.

Dalje naj bi se deželna bramba pomnožila v Avstriji za 4500 (torej na 14.500), na Ogrskem za 3000 novincev.

Tretjič naj se še 6000 mož takoj pokliče iz nadomestne rezerve, in sicer od letošnjih novincev v stalno službo. Od teh 6000 mož bi tretjina služila eno leto, druga tretjina dve leti in tretja tri leta.

Vladna predloga sicer obljubuje, da bi se mogla vojna uprava v višji meri ozirati na družinske razmere, toda z veseljem ni nobena stranka pozdravila te nove predloge, ker zahteva višje denarne in krvne žrtve. Nekatere stranke se bodo predlogi celo odločno uprle. Ako pa se v zbornici »vremena zjasne«, zjasnilo se bode morda tudi vojnemu ministru obličje, ko dobi več »fantov«.

Nerednosti v armadi.

Kakor znano, so češki poslanci vložili in pripravili več nujnih predlogov, s katerimi so hoteli in še hočejo vlado prisiliti, da se odtrga iz levičarskih rok in spon. Skratka: nujni predlogi so najpripravnije sredstvo za obstrukcijo. Te dni pa so se za kulisami vršila dolga pogajanja, in vspeh je, da so razun posl. Klofača vsi zapostavili svoje nujne predloge za politično debato o dr. pl. Körberja izjavi. Le posl. Klofač je vzdržal svoj nujni predlog, ki se glasi:

»Minister za deželno brambo se pozivlja, da javno pojasni nekatere kričeče dogodke v armadi — osobito pa glede vojaka Jos. Rausa v Rokycanu — ter pové, katere korake je vojna uprava storila, da varuje življenje vojakov proti lahkomišelnosti vojaških zdravnikov«.

LISTEK.

Vendetta.

Spisal Guy de Maupassant.
(Konec.)

Starka je korakala razburjena po sobi gori in doli, neprestano pogledavaje tja na sardinsko obalo: tam je živel on — morilec!

Pes je tulil noč in dan. Starka mu je donášala vsako jutro kozarec vode; toda prav ničesar drugega, ne navadne juhe ne kruha. Čez nekaj dni so se mu že jele bli skati oči v motni bliščobi, glas mu je postal hripav in jel je polegati od slabosti. Kadar se mu je kdo približal, našopiril je košato dlako na hrbtu in vlekel z vso silo na verigi.

Starka mu še vendar ni dala ničesar jesti. Lačna žival je lajala le poredko in votlo, kakor iz soda. Preletela je še ena noč.

Naposled, ko se je zdanilo, je šla vdova Severini k sosedu in ga je prosila za dva otepala slame. Poiskala je potem stara oblačila svojega sina in jih nagatila s slamo, da je bilo podobno človeškemu telesu. Tega

slamnatga moža je nataknila na kol, prav pred kado, v kateri je bil Skok.

Žival je začudeno gledala to slamnato strašilo in je utihnila za nekaj časa, vključ svoji strašni lakoti.

Ko je starka to opravila, je šla k mesarju in kupila meseno klobaso. Nato je zakurila na dvorišču prav blizu psa in jela pražiti klobaso na ognju. Ko je pes ovehal dobrodejni duh, je razkašen skakal in trgal verigo, iz gobca so se mu cedile slino, a oči ni obrnil niti za hip od ognja.

Ko je bila klobasa pečena, je naredila z njo neko ovratnico slamnatemu možu. Dolgo časa mu jo je omotavala in pritrdjevala na vrat, kakor bi jo hotela skriti globoko — sredi slamnatga moža. Ko je to dovršila, je odvezala psa.

Žival se je besno zagnala slamnatemu možu na vrat, in obesivši se s šapami za rame, je trgala cunje, slamo in klobaso — vse vprek. A ko je mož zdrknil na tla, takoj je bil pes na svojem plenu, trgajoč in hlastno požirajoč dišečo klobaso. Končno je razmikastil in raztrgal celo glavo in vrat dozdevnega moža.

Starka je radostno gledala ta prizor in strele so se ji kresale v očeh.

Na to je psa zopet priklenila ter ga pustila še dva dni, ponavlja vajo s slamnatim možem in klobaso.

Tekom treh mesecev je povsem naučila psa, da si je na ta način dobival svojo hrano. Naposled ga že niti ni več priveževala, ampak razkačila ga je samo s tem, da mu je pokazala nagatnega moža.

Naučila ga je, da je trgal vrat in glavo, če tudi ni na njih nikakoršne hrane. Za plačilo mu je dala vselej klobaso, ki jo je skrbno sprazila na ognju.

Odsihdob se je pes kar tresel, kadar je zagledal moža, in pogledoval je v enomer gosposinjno, nestrpno pričakujoč, kedaj mu bo zaklicala: »Skoči, trgaj!« z nenavadno piskajočim glasom in privzdignjenim pretom.

III.

Ko se ji je zdelo, da je vse dovolj pripravljeno, je poiskala potem nekaj stare moške obleke in jo skrbno nadela nase, da je bila podobna razcapanemu beraču. To izvršivši, je najela starega sardinskega ribiča, ki je prepeljal njo in psa onstran morske ožine.

V žepu je imela precejšen kos klobase, zavite v cunjo. Pes se je že postil dobre tri dni. Starka mu je pogostokrat pomolila di-

šečo klobaso pod nos, in žival je bila že vsa razkačena.

Dospela sta v Longosardo. Vdova je šepala po vasi, kakor star nadložnik. Vstopila je k nekemu peku in ga vprašala, kje stanuje Nikola Ravolati.

Morilec se je poprijel zopet svojega starega dela, mizarstva. Delavnico je imel v zadnjem kotu svoje bajte.

Starka je potrkala na vrata ter zaklicala: »Hoj, Nikola!«

On se je okrenil; starka pa je izpustila psa ter viknila:

»Skoči, skoči — trgaj, trgaj!«

Žival je zbesnela in razkačena zgrabila moža za vrat.

Nikola Ravolati pa je razprostrl roke, krčevito zagrgal ter telebnil na tla. Nekaj hipov se je še premetoval po tleh in bil z nogami; a naposled je obležal miren. Pes pa mu je trgal vrat, lice in prsa, da so kosi mesa letali naokrog.

Čez dan, ko se je raznesla novica, sta se spomnila dva soseda, da sta videla starega berača, ki je prišel iz bajte s črnim, pretrganim psom, dajoč mu nekaj mastnega, rujavega...

Starka je šla nemudoma domu ter zapala to noč mirno, sladko...

Ta predlog je posl. Kiofaš utemeljeval še precej mirno, brez hrupa. Tudi mej govorom soc. dem. Hybeša ni bilo nemirov. Ko pa je minister za dežel. brambo tom. grof Welsersheimb odgovarjal ter nekako ugovarjal, da se poslanci brez potrebe vtikajo v vojaške razmere, nastal je v zbornici nepopisen krik. Češki narodni socialci, soc. demokratje in vsenemški poslanci so s pestmi in petami bili ter kričali nad ministrom na vse grlo. Predsednik zvonil in miri, pa brez uspeha; minister čaka, da se poleže ropot. Izjava grofa Welsersheimba je neprijetno dirnola tudi one poslance, ki ne odobrujejo izgrediv in ne soglašajo s skrajnimi radikali. Zato so mnogi, ki sicer ne soglašajo s Glöcknerjem, temu pri trjevali, ko je odločno zavračal tak „ton“ v vladnih izjavah in odgovorih.

Posl. Fresl, ki se precej bori z nemščino in je nosil vojaško suknjo, je po svoje zagovarjal Kiofašev predlog. Cesar ni mogel dovolj naglasiti z besedo, to je pritrdil in pribil s pestjo.

Ko pa za Freslom poljski posl. Gnięwoszewski predlaga konec debate ter v hitrici podpredsednik dr. Začek proglasi, da je ta predlog obveljal, nastane zopet divji krik. Socialni demokratje, vsenemci in češki radikali drvé proti dr. Začku ter mu preté s pestmi, ker je proglasil konec debate, ne da bi se do dobra prepričal, kje je večina. Malo je manjkalo, da niso s silo preprečili seje. Konečno je dr. Začek odredil štetje glasov, in pokazalo se je, da je 105 poslancev za nadaljevanje debate in le 33 za Gnięwoszewski predlog.

Govorila sta še Choc in Reichstädter. Zbornica je pritrdila nujnosti predloga ter soglasno vsprejela predlog, naj vojna uprava preišče vse navedene slučaje, krivce kaznuje, vojaškim zdravnikom pa naroči, da previdneje in človekoljubneje postopajo z bolnimi vojaki in ne proglašajo toliko simulantov.

Politična debata.

Danes šele pred sejo so se dogovorili načelniki večjih klubov, da se že enkrat prične politična debata, ki je že od 16. oktobra na dnevnem redu pred „dnevnim redom“, ki ga je vlada določila v dogovoru s predsedstvom. Ker so se prepirali o tem, ali še veljajo zapostavljeni predlogi kot nujni, pomagali so si iz mreže poslovnika s tem, da je dr. Kramar v današnji seji vložil in kratko utemeljil nujni predlog, naj se takoj prične že 16. oktobra sklenjena politična debata. Zbornica je soglasno pritrdila predlogu nujnosti. Oglašanih je 36 govornikov iz različnih strank.

Prvi je danes govoril češki poslanec dr. Pantuček, ki kot praktičen jurist dobro pozna jezikovne razmere pri uradih na Češkem in se je zadnja leta mnogo bavil s tem zamotanim vprašanjem. Govoril je mej živahnim odobravanjem čeških poslancev mirno in stvarno, da mu celo zgovorni dr. Glöckner ni mogel dosti ugovarjati. Dr. Pantuček je eden onih zmernih čeških poslancev, ki ne pretiravajo narodnih pritožeb; toda s slovesnim glasom je naglašal, da se znani dr. pl. Körberja „osnovni načrti“ jako približavajo nemškim zahtevam in bi torej češkemu narodu storili novo krivico, ko bi obveljali. Zato naj vlada že danes računa z dejstvom, da češki poslanci odklonijo te ponudbe.

Pantučekov govor je napravil velik vtisek na vlado in tudi na one kroge, ki še vedno sanjarijo o nemški Avstriji.

Za njim je govoril večinomina v češkem jeziku poslanec Choc, ki je mej drugim tudi naglašal pomen češkega naroda za državo in dinastijo.

Tretji in zadnji današnji govornik je bil dr. Ploj, ki je v imenu združenih slovensko-hrvatskih poslancev izjavil, da si nasproti sedanji vladi ohranijo proste roke, ker nimajo nobenega povoda, da bi jo podpirali. Vlada mnogo govori in obljublja, a Slovenci in Hrvati so že siti samih obljub, videti hočejo dejanja. Sedanja vlada pa nima poguma, da bi zlomila stari avstrijski sistem, zato je vsled narodnostnih bojov celo parlamentarijem že ob vso moč in veljavo. Vlada se drži starih tradicij, da mora nemški narod vladati v Avstriji. Dalje govornik naglašal, da dr. pl. Körberja jezikovni pred-

logi za Češko in Moravsko ne postanejo zakon, ker ne ustrezajo češkim zahtevam, ker bi nemščino proglasili za državni jezik in ker ti predlogi niso resni, marveč le sredstvo, s katerim si hoče vlada pomagati iz sedanje zadrege. Jugoslovani hočejo in želé, da se vzdrži parlament; vsako predlogo presojajo s stvarnega stališča in tako tudi glasujejo brez ozira na vlado. Dalje pa zahtevajo, da se jezikovno vprašanje ne reši le za dve deželi in dva naroda, marveč za vse dežele in vse narode v Avstriji, ker le potem je mogoče vspešno delovanje za gospodarski in kulturni napredek. (Živahno odobravanje.)

Jutri prvi govori dalmatinski poslanec Biankini, ki bo de pošteno okrcal laško „irredentko“. Za njim pride na vrsto dr. Kramar. Jutri se skoraj gotovo oglasi tudi dr. pl. Körber. Od njegove izjave bo odvisno, ali se konča parlamentarna komedija in začne resna igra, ali pa nastopi kriza. Eno ali drugo, ker tako ne more in ne sme dalje.

Deželnozborske volitve na Koroškem.

Danes je znan popoln uspeh predvčeršnjih volitev v splošni skupini na Koroškem, ki voli štiri poslance. Volivna borba je sicer doslej odločena le v celovško-velikovškem okraju, kjer je prodrli nacionalci dr. Metnitz s 4367 glasovi, v vseh ostalih okrajih je pa potrebna ožja volitev. V okraju St. Vid-Volšberg so bota kosala konservativni kandidat Steiner (2350) in nacionalci Kirchmayer (3736), v beljaškem nacionalci Breitegger (2300) in soc. dem. Riese (2171), v okraju Špital-Šmohor pa konecno konservativni kandidat Pirker s 3342 in nacionalci Knotz s 3844 glasovi. Po dosedanjem razmerju se da soditi, da bodo v vseh treh okrajih prodrli nemški nacionalci, pripomniti pa treba, da je dobil v okraju Pirker-Knotz neki Schatzmayer (soc. dem.) 1039, v okraju Breitegger-Riese kršč. soc. Wadling 771, in v okraju, kjer si stojita nasproti Steiner in Kirchmayer, soc. dem. Pressien 1803 glasov. Silno nepovoljna je bila udeležba v celovško-velikovškem okraju od strani Slovencev. V skoro izključnem slovenskem okraju je prišlo na volišče le 1202 zavednih volivcev, nasprotniki so pa dobili 5647 glasov. Saj še uradna statistika v teh dveh okrajih izkazuje nad 30.000 Slovencev a le nekaj nad 17.000 Nemcev. In sedaj pri volitvi tolika razlika! Naj se zamujeno popravi vsaj prihodnji ponedeljek!

Körber in notariat.

Predvčeršnjim se je ministerskemu predsedniku Koerberju kot vodji pravosodnega ministerstva predstavila deputacija dunajske notariatske zbornice. Dr. Koerber je deputacijo prijazno sprejel, se zahvalil za pozdravni nagovor ter omenjal, da je že v svojem odloku na predsedstva deželnih nad sodišč naglašal, da priznava važnost slobodnih jurističnih stanov ter da želi, da se v interesu pravosodja ne zmanjša njih ugled. Konečno pa je rekel ministerski predsednik: Notariatu je minister naklonjen z vso dobrohotnostjo, tembolj, ker se je notariat že vživel v zaupanje prebivalstva in funkcionira brez napake. — Poslednjega stavka bi dr. Koerber bržkone ne bil izrekel, da je že kedaj prišel v neposredno dotiko z ljudstvom. Sicer bi bil pa dr. Koerber tudi na svojem ministerskem sedežu že davno lahko čul nejevoljo nad notariatom in soglasni klic: Notariat naj se podržavi!

Politiških shodov v cerkvi

si žele združeni nasprotniki krščanstva, kakor je razvidno iz neumnih fraz polne interpelacije, ki jo vložil v današnji seji poslanec dr. Löcker in tovariši na vodjo notranjega ministerstva. Stvar, ki tako neizmerno vzburja živce židovskih liberalcev in njim sorodnih elementov, je enostavno tale: Pri deželno-zborski volitvi v gorenje-avstrijski kmečki skupini so na vsi štiri zmagali katoličani in si tudi v mestni skupini priborili toliko mandatov, da jih vsi liberalni elementi v dež. zboru ne bodo ugnali v kozji rog. To jih boli in peče, in ker nimajo ničesar drugega v svojem brezupnem položaju, oprijemljejo se — bilke, pastirskega lista linškega škofa, ki ga je

duhovščina v minuli volivni borbi prebrala vernikom in baje celo dijakom. S tem se seveda cerkev preminja v politična zbora-lišča, a ker na teh „shodih“ govori dcelej samo duhovnik, zahtevajo liberalci, naj minister poskrbi, da tudi ti dobe besedo. Seveda smejo biti prepričani, da vlada takoj ugodil tej želji; le škoda, da sedaj zopet dolgo ne bo volivne borbe.

Vojaška predloga v ogrskem parlamentu.

Opozicija v ogrski poslanski zbornici včeraj ni dosegla svojega namena, ker se ni poslužila najstrožjega orožja, namreč obstrukcije. Njena govornika Ratkay in Rakovszky sta sicer v daljših govorih prijemala vlado in vojno upravo, a nista prepričala večine o istinitosti svojih trditiv. Naravnost brez rokoviz je prijemal vlado prvi govornik, ko je izražal svoje začudenje, kako da vlada ne izvaja posledic iz poraza s prvo vojaško predlogo. Vsaka druga vlada bi se bila umaknila s svojega mesta. Govornik je zaman dokazoval, da se mora zbornica prej poučiti o posamnostih predlogov, predno se izroči odseku, ker se še sploh ne more presoditi, če se da o njej razpravljati ali ne. Večina zbornice je sklenila nasprotno in izročila predlogo vojnemu odseku. V avstrijski zbornici se pa bržkone to ne zgodi še tako kmalu.

Kulturni boj v Franciji.

V zadnjem ministerskem svetu je predsednik Loubet podpisal načrt, ki ga mu je predložil naučni minister in ki govori o po-uku v svobodnih šolah, in s katerim se razveljavljajo zadnje določbe Fallouxovega zakona iz leta 1850. Dotični načrt je namerala vlada predložiti senatu že tekom meseca oktobra, a ker so bile nekatere določbe v načrtu še preveč „klerikalne“, so morali načrt predelati po želji framasonov. Prva in zadnja zahteva je ta: Niti v zasebnih niti v javnih šolah ne smejo poučevati ne svetni ne redovni duhovniki. — Uradni francoski list je sedaj jel objavljati Combesove dekrete, s katerimi potrja imenovanja župnikov od strani francoskih škofov. Mož hoče, kakor pravijo, v najrazsežnejši meri izrabiti pravico, kolikor jo ima vlada po konkordatu pri nastavljanju duhovščine.

Volitve v ameriški kongres.

V reprezentantsko zbornico severoameriških zveznih držav demokratska stranka, kot smo že javili, ni mogla priti v zadostni večini, a priborila si je znatno manjšino. Doslej so znani volivni vapeli razun treh iz vseh volivnih okrajev; izvoljeni so 204 republikanci, 179 je pa demokratov. Vseh članov šteje sedaj kongres 386. V prejšnji zbornici, ki je štela le 357 poslancev, so imeli republikanci v svoji posesti 197 mandatov. Iz tega se razvidi, da se je njih šte-vilo v najboljšem slučaju pomnožilo le za deset poslancev, če namreč prodoro tudi v vseh okrajih, kjer še ni znan volivni uspeh, demokrati si pa pridobe 28 mandatov. Še ena taka zmaga, pa je odklenkalo republikanski večinici. Sicer bi bila ostala demokratska misel že sedaj zmagovalka na volišču, ker so jej k temu pripomogli trusti, da ni rešil republikancev predsednik Roosevelt, ki je s precej srečno roko posegel v zadnjo premogarsko stavko in s tem dobil zase elemente, ki so se sicer že davno izneverili republikanski zastavi.

Iz brzojavk.

Deželno-zborske volitve na Gorn. Avstrijskem. Pri včerajšnji ožji volitvi v mestnem okraju Vöklabruck je premagal nemški liberalci Kiener dosedanjega konservativ. poslanca Fellnerja. Prvi je dobil 472, drugi 452 glasov. — Na dškofom v Kolinu je izvoljen dosedanj pomožni škof Fischer. — Japan se oborožuje. Japonska vlada je zahtevala več milijonov, da zgradi v bo-bočem letu 8 novih vojnih ladij. — Proti dvo-boju. Po Ogrskem potuje princ Alfonz de Borbone, ki se je postavil na čelo agitaciji proti dvo-boju. — Pogodba podaljšana? „Sera“ iz Milana trdi, da je avstro-ogrška vlada naprosila italijansko vlado za podaljšanje sedanje trgovinske pogodbe, ki ima izpasti dne 31. dec. 1903. — Nemški cesar na Angleškem. Cesar Viljem se je

včeraj odpeljal iz Kiela v Anglijo. Spremlja ga več višjih častnikov. — Volitve v Ameriki. Severoameriški državci Arkansas in Mississippi sta izvolili same demokratske zastopnike v kongres; samo republikansko so pa volile Pennsylvanija, Wisconsin in Illinois.

Petindvajsetletnica Cecilijanskega društva.

Slavnostno zborovanje.

Slavnostni govornik gosp. kanonik dr. Karlin je popisoval najprej zgodovino „Cecil. društva“. Leta 1876. je nemško „Cec. društvo“ zborovalo v Gradcu, kjer je bil tudi slavni Witt. Tam je bilo tudi nekaj Slovencev, kateri so takoj sklenili, slično društvo ustanoviti v Ljubljani. Dne 14. junija 1877 je prvič zborovalo naše „Cec. društvo“. Prvo leto že je štelo 230 družtenikov. Velike zasluge za to ima sedanj predsednik, tedanji tajnik, g. sv. Gnjezd. (Živio!)

Društvo je delovalo z listom, z orglarsko šolo in z raznimi prireditvami in darili svojim članom.

„Cerkveni Glasbenik“ dopolni v nekaj mesecih svoj 25. letnik. Priobčil je mnogo teoretično-glasbenih člankov, deloval s praktično kritiko. Mnogobrojni dopisi so vzpodbujali k tekmovanju. Glasbena priloga je preskrbelja pevovodjem najpotrebnejše muzikalije, in dala tudi priložnost mlajšim skladateljem, da stopijo v javnost. S ponosom gledata oba urednika, g. Anton Foerster in g. Gnjezd, na to svoje tako dolgotrajno in uspešno delo.

Z orglarsko šolo trije učitelji praznujejo svojo 25letnico: gg. Gnjezd, Foerster in P. Angelik Hribar. (Živeli!)

Doslej je dobilo 144 orglarskih učencev sposobnostno izpričevalo. Rajnki društveni pokrovitelj kardinal Missia je po pravici rekel, da nobena škofija v Avstriji nima primeroma kaj takega.

Pri vsakem obšnem zboru prireja „Cec. društvo“ kako glasbeno predstavo, katera kaže članom pravo cerkveno glasbo in naš napredek.

Temu delu primerni so tudi uspehi. V prvem letniku spoznamo iz dopisov, kako primitivne so bile še tedaj cerkveno glasbene razmere. Zdaj je pa ideja čiste cerkvene glasbe prodrila. Največja pridobitev je splošna zavest, da se mora cerkvena glasba razločevati od posvetne, kakor svetna obleka od liturgičnega paramenta. Drugi vapeli je pa lepa cerkveno-glasbena literatura, na katero danes lahko kažemo s ponosom. Celotno izložbo bi lahko danes napravili iz dobrih del te stroke.

Mnogo dela nam pa je treba še dovršiti. Trije faktorji morajo sodelovati, da se dosežejo ideali cecilijanstva: Duhovniki, organizeti in ljudstvo. Duhovniki se morajo pred vsem vneti za to idejo. Organizeti živijo zdaj žalibog v žalostnih razmerah. Treba jim pomagati gmotno, da bodo še krepkeje delovali. A tudi ljudstvo sploh se mora povsod poučevati o bistvu in lepoti cerkvenega petja, potem bo iz njega priraslo obilo dobrih in vnetih pevcev. — Te misli g. slavnostnega govornika je zbor sprejel z glasnim odobravanjem.

Prevz. g. knezoškof na to v prsrdnem nagovoru bodri navzoče. Sv. Cecilija je med bučanjem poganske glasbe ob svoji poroki molila k Bogu, naj čisto ohrani njeno telo. To je vzor tudi cerkveni glasbi. Ločiti se od poganske glasbe in s sveto glasbo delati za čistost duš — to je namen cecilijanstva. Sv. Cecilija je izpreobrnila svojega poganskega ženina. Tu naj sveta glasba združuje z Bogom od krščanstva odpadajoči svet.

Cecilijanska ideja se je začela s preporodom cerkvenega življenja po tridenškem cerkvenem zboru. Imeni svetega kardinala Karola Boromeja in kneza glasbe Palestrina ji stojita na čelu. Papeži so jo gojili in odlikovali ter Cecilijanska društva obdarovali z odpustki. Presvetli zahvaljuje zaslužne možje, ki so to veliko in krasno idejo s tolikim uspehom zanesli med Slovence, ter imenuje zlasti gg.: Gnjezd, Försterja, o. Hugolina Sattnerja, o. Angelika Hribarja in kanonika Smrekarja.

Presvetli priporoča potem duhovnikom, naj v orglarski šoli vzgojene mladeniče sprejmejo kot svoje sinove in stoje v vseh rečeh ob strani. Organizatom pa priporoča, naj z vsem svojim življenjem delajo čast svojemu stanu in naj vsestransko pomagajo pri kulturni vzgoji našega ljudstva. Uče naj mladino tudi lepih domačih pesem, da se z lepo in blago pesmijo izpodrinejo slabe pesmi. K sklepu obljublja Presvetli, da bo tudi sam z vso močjo delal za cecilijansko idejo.

Gospod Štraki, koralist stolne cerkve v Mariboru, izraža potem v imenu lavantinskega „Cecilijanskega društva“ ljubljanskemu najiskrenejši čestitke, zahvaljujoč ga, da je med Slovenci vnelo to idejo, in želeč mu krepke rasti.

Z živio klici na cesarja sklene gospod predsednik slavnostno zborovanje, pri katerem se je razdeljevala slavnostna knjižica, sestavljena od g. tajnika dr. Karlina in za to priložnost zložene skladbe g. Franca Migliča, organista na lgu: »Asperges me« in »Vidi aquam«.

Občni zbor

se je vršil takoj na to. Gospod tajnik poroča o društvenem delovanju, iz katerega je zlasti omeniti zanimivega sestanka v Zatišini 18. julija 1901, kjer so peli oo. cistercijani in razni cerkveni zbori. Umrli so v tem času: bivši predsednik dr. Jaro, gospod Hudovernik v Mariboru in gospod dr. Pavlica v Gorici, vsi velezaslužni za cecilijansko idejo.

Gospod blaginjak sv. Šiška poroča, da je imelo društvo v zadnjih dveh letih dohodkov 6652 K 97 h, stroškov pa 6567 K 51 h. Oklic na gg. duhovnike, naj pristopajo in društvu pomagajo, je našel še premalo odziva, ter se jim to društvo najpopolnejše priporoča. Gospodje dekanij naj pri pastoralnih konferencah poberejo društvene dolžnosti. Če se tako člani po dekanijah organizirajo, je moči pokriti društveni deficit.

O orgljarski šoli poroča vodja g. Foerster. Prvo upravno leto je bilo 20 učencev (5 izven Kranjske), drugo leto 20 (3 izven Kranjske) in tretje leto 21 (1 izven Kranjske). Odslej se več ne bodo sprejemali učenci iz Stajerske, ker imajo tam v Celju lastno orgljarsko šolo. Poleg 144 usposobljenecv, ki so doslej obiskovali orgljarsko šolo, je pa še mnogo takih, ki niso mogli zaradi gmotnih sredstev vstopati do konca. A tudi ti so dobili precej izobrazbe v tej šoli. Sola si je nabavila zdaj nov klavir.

Pri slučajnostih predlaga o. Hugolin Sattner izpremembo pravil, da bi se odslej začela v okvirju društva snovati tudi župnijska »C. c. društva«, katerih predsednike bi potrjeval glavni predsednik in bi slednjemu tudi vsako leto izročali poročila. S tem bi se gmotno stanje društva zboljšalo. Sprejeto.

G. Trpin priporoča, naj ordinariat pozove vse gg. duhovnike in cerkve, da pristopijo k društvu.

Izvoljen je zopet ves dosedanji odbor: gg. svetnik Gnjezda, vodja Anton Foerster, kanonik dr. Karlin, sv. J. Šiška, o. Hugolin Sattner, J. Angelik Hribar, profesor Fr. Gerbič in dr. Evg. Lampe.

Pri oo. frančiškanih.

Poseben glasbeni vžitek so imeli zborovavci popoldne pri frančiškanih. Tu je izvrstni zbor pel celo vrsto krasnih skladb. Nato pa je koncertiral na orgljah g. A. Foerster, naš glasbeni prvak. Najprej je v improvizaciji pokazal posamezne registre teh po vseh najnovejših pridobitvah restavriranih orgelj, nato pa nam je izvajal cel okusno sestavljen program. Koncert na orgljah je nekaj posebnega, in bilo je posebno za navzoče organiste nekaj jako poučnega, da jim je g. Foerster dal tak sijajen zgled, kako se da »kraljica instrumentov« porabiti za krasne glasbene efekte.

Prijateljski večer

pri H. Haerju je bil jako prisrčen. Največ zanimanja so zbujali naši stari in priznani glasbeni veljaki. G. Foerster je bil kakor oče med svojimi sinovi, ki so mu vsi izkazovali največje spoštovanje. Zato je pa tudi povedal marsikaj veselega in žalostnega iz svoje zgodovine, kako ga je glasba izvlekla iz univerze in iz samostana, kako je trpel izpočetka v Ljubljani, ko ga niso hoteli razumeti, in kako je vse težave premagal, da zdaj lahko z zadovoljstvom gleda nazaj na storjeno pot. G. prof. Gerbič je pa humoristično popisoval svoj prvi tenor solo v Križankah. Za stolaravnatelja je bil g. Aljaž. Vršila se je napitnica za napitnico, vmes pa so peli vrli šentvitski pevci, g. Lokan, organist v Šmartnem pri Litiji, je koncertiral na pianinu v več krasnimi točkami, gđca Maličeva je ob spremljevanju gđne Ronerjeve pela nekaj lepih pesmi. Peli so tudi učenci orgljarske šole in improviziran moški zbor. Omenjamo še zlasti napitnice gosp. Zlogarja, ki je nazdravil navzočim gospej Foersterjevi in njenim vrlim sinovom, ki neso slavo češko in slovensko po širnem svetu. Tako nam je ta lepi večer prešel v najlepšem soglasju kot vreden zaključek petindvajsetletnice vrlega »Cec. društva«.

Dnevne novice.

V Ljubljani, 7. novembra.

Deželnozborna volitve na Koroškem. Poroča se, da se slovenski volivci v celovški okolici pri volitvi v četrti skupini volitve niso udeležili v tolikem številu, kakor bi se je bili lahko. To se v kmečki skupini ne sme več zgoditi. Vsi volivci na

volišče za krščanske kandidate! Vsek glas je važen. Somišljeniki na Koroškem, agitirajte v teh dneh od moža do moža, dajte ljudstvo, da se zave svojih pravic!

Po volitvah na Štajarskem pravi »Slov. Gospodar«: »Za danes pa samo omenjamo dejstva, ki bi naj dajala posebno našim voditeljem mnogo misliti: 1. V vseh okrajih, razven v mariborskem in ljubljanskem okraju, so slovenski glasovi nazadovali. 2. V vseh okrajih so nemškutarski glasovi narasli, četudi še tokrat, hvala Bogu, brez efektivne škode za slovensko dežel-zbornsko delegacijo. 3. V dveh okrajih, v celjskem in brežiškem okraju, je nastopila pri teh dežel-zbornskih volitvah privikrat slovenska liberalna stranka, in sicer, kar je posebno pomembljivo, brez kaknega javnega ugovora od strani voditeljev.«

Volilni shod v Dobri vasi. »Mir« priobčuje naslednji oklic: V nedeljo, dne 9. novembra ob pol 3. uri popoldne je volilen shod v Dobri vasi na Koroškem, na samostanskem hodniku ali dvorišču. Govorili bodo: Gosp. dr. Janko Brejce, odvetnik in deželni poslanec iz Ljubljane, g. France Grafenauer in g. Valentin Podgorc. Na dnevnem redu je razgovor o volitvah za deželni zbor. Slovenci, volilci! Gre se za Vaše najvažnejše pravice, zato pridite polnoštevilno!

Duhovniki v Trstu so se po iniciativi premil. gospoda škofa pričeli z mesečnim oktobrom tudi shajati k rednim mesečnim konferencam sodalitatis Cordis Jesu, kjer hočejo razpravljati važna časovna vprašanja. — Nas ta pojav na vso moč veselimo. Kaže, da se bo pod novim pastirjem pričelo novo življenje. Naj bi se res slovenski in italijanski duhovniki skupaj našli pri delu za krščanski prepoved izročene ali ljudstva! Naj bi jih edinil Duh, ki je »narode, različne po jeziku združil v edinosti vere«. — Samó to želimo odločno, da imej slovenski jezik vedno in povsod tisto pravico, ki mu gre! In to se bo gotovo zgodilo, če je duh, ki med njimi vlada, resnično katoliški. — Sicer pa po začetem potu krepko naprej!

Izpit. Gospodični Marija Mandić, hčerka gospoda dr. Frana Mandića, in Mira Dolenc, sestra gospoda dra. Štita Dolenca, bivši učenki tukajšnjega zavoda »Notre dame de Sion«, položili sti na učiteljsko v Gorici zrelostni izpit s prav dobrim uspehom in sicer za nemški in francoski jezik.

Naročnikom knjižnice »slov.-kršč. soc. zveze«! Na razna vprašanja, kdaj izide nov snopič kršč.-soc. zveze, odgovarjamo, da se to zgodi v kratkem in da izidejo skupaj štiri snopiči, namreč: 4., 5., 6. in 7. snopič. Obsežali bodo ti snopiči konec dr. Schweitzerjeve razlage društvenega in shodnega zakona in celo poročilo o shodu nepolitičnih društev o Malem Šmarnu v Ljubljani. Opozorjamo zlasti, da bote poročilo prineslo tudi natančen navod, kako zasnovati in voditi kršč.-soc. izobraževalno društvo, ki bo dobro služil snovateljem izobraževalnih društev. — Pri tej priliki vabimo vse tiste gospode, ki še niso naročili naše knjižnice, naj pristopijo; potrežemo jim lahko še z vsemi izšili snopiči. Naročnina do novega leta (8 snopičev) z naša s a m o 2 K 40 v. Ljubljanskim naročnikom se dostavijo vsi snopiči s prihodnjim četvernim snopičem vred. Naročnina naj se pošilja le pod naslovom: L. Smolnikar, stolni vikar v Ljubljani.

»Slov.-kršč. soc. zveza.«

Shod »Sodalitatis ss. Cordis Jesu« za ribniško dekanijo bo v sredo dne 12. nov. ob 10 uri v Ribnici. Pri tej priliki naj se podajo tudi poročila potrebna za prihodnji šematizem, in naj se naznani število prebivalcev na podlagi zadnjega ljudskega štetja.

Električno razsvetljen rudnik bo v Idriji. Rudnik upelje elektriko od pečniških mlinov. Prva poskušnja se je že vršila.

Na sv. Višarjih bo, ako bude ugodno vreme, prihodnjo nedeljo ob 9. uri zjutraj sv. maša. Na sv. Višarjih je sedaj še lepo vreme. Slovenski turisti v nedeljo na sv. Višarje! V cerkveni gostilni g. Lakota, ki bo odprta, se dobe gorka jedila.

Železnica Maribor-Travnik. Merila dela za nameravano progo Maribor-Travnik dobro napredujejo. Končana je že meritev od Maribora do Arnovža in zdaj ima priti še ostali del na vrste.

Nagla sodba v Zagrebu bo trajala dalje. Tako je dala razglasiti deželna vlada. Povod temu je dobila vlada po listkih, ki so se trosili okolo in s katerimi se je hrvatsko prebivalstvo pozivalo, naj ne kupuje pri srbskih trgovcih.

Laški ženski licej v Pulju. Slovesno so otvorili včeraj v Pulju laški ženski licej. Slavnosti se je udeležil deželni glavar, puljski župan in zastopnik vlade. Licej je ustanovljen na deželne stroške in na stroške mesta Pulja, za ta laški licej bodo torej plačevali, kakor plačujejo že za laški realni gimnazij v Pazinu, po veliki večini slovenski in hrvatski davkoplačevalci. Že pred časom smo povedali, da je voditeljem tega liceja imenovan »regnicollo« prof. Pastrello, ki je ob slovesni otvoritvi navdušeno opisoval lepoto laškega jezika, ki ostane, dokler ne izgine iz sveta vse, kar je lepo in dobro — in obljubil je, da se bo držal ta licej toliko časa v Avstriji obstoječih postav, dokler mu vlada ne da pravice do javnosti. Zastopnik vlade sporečil je pozdrave vlade, na kar so poslali brzovajko našemu ministru za nauk in bogočastje. — V Gorici, v Trstu in v Pulju imajo sedaj Lahi zavode, iz katerih priromajo laške učiteljice. Da dobé pa te učiteljice tudi zadosti šolskih otrok, za to bo že skrbela »Lega Nazionale« in »Dante Alighieri« v Rimu!

Ciril - Metodijevi bliskoti. Narodni obrtnik in trgovec g. Svetko Hanibal Škerl, ki ima svojo pekarno in sladničarno v Trstu v ulici Gulia štev. 22, je z dnem 3 t. m. začel prodajati bliskote na korist družbi sv. Cirila in Metodija.

Potres. Iz Klanjca na Hrvaškem: Močan potres smo čutili v Klanjcu po noči od 4. na 5. t. m. in sicer ob 11. uri 35 min. Trajal je kakšnih 6 sekund in je bil tako močan, da nas je iz spanja prebudil in premaknil okrogle predmete v sobi s svojega mesta. Potres je bil valovit in spremljalo ga je podzemeljsko bobnenje in šumenje.

Iz Šiške se nam piše, da je umrl g. Franc Mathian bil sin g. Jakoba Mathiana, posestnika pri »kameniti mizi« v Šiški. Dosegel je starost 31 let.

Železnični voz v ognju. Večerni brzovlak iz Pulja imel je predsinoči dobre pol ure zamude radi male nezgode, ki bi pa bila lahko imela velike posledice. Vlak je prišel namreč na postajo v Hrplje in tu so zapazili, da gori streha železniškega voza III. razreda, ki je bil natlačen potnikov. Potniki niso nič opazili, ker so mislili, da prihajajo iskre le od stroja. Na postaji v Hrpljah je železniško osobje pogasilo ogenj in vlak je mogel naprej, ko je bila odstranjena vsaka nevarnost.

Dolenjsko vino. Iz Tržišča pri Mokronogu se nam piše: Po obče znanih vinskih goricah »Malkovec« in »Bojnik« se je letošnja trgatva prav dobro obnesla. Valed poznega branja je grozdje prav lepo dozorelo in dalo dobro kapljico, veliko boljše od lanske in tudi v večji množini. Vinogradniki imenovanih goric so se sedaj poprijeli pravičnega ravnanja z vinom, tako gledé trgatve, kakor tudi gledé spravljaja, zato je tudi vspeh prav povoljen. Vinski trgovci, katerim je na tem, da bodo postregli s pristnim dolenjscem svojim odjemalcem, imajo sedaj najlepšo priliko, da se preskrbe z naravnim vinom. Tedaj le k nam na »Malkovec« in »Bojnik«!

Ljubljanske novice.

Vidmarjeve sleparije Anton Vidmar, bivši črkostavec, je ukradel predvčeršnjim nekemu gostilničarju blizu Litije, pri katerem je prenočeval, zlato uro in je z njo pobegnil. Gostilničar je tatvino takoj naznanil orožnikom, in ti so ga zasledovali in tudi dobili v pest. Ko je Vidmar videl, da ga orožnik zasleduje, je vrgel uro v stran, katero je orožnik našel v cestnem jarku. Ant. Vidmar se je tudi izdajal za zavarovalnega agenta in za agenta za stroje in je od ljudi sprejemal predplačila. Naročenih strojev ni nikomur poslal, ker jih ni imel, pa tudi zavarovalne police ni nihče dobil od njega. Anton Vidmar je bil izročen sodišču v Litiji. **Nesrečen padec.** Anton Sikovič, delavec na žagi v Jesenicah, doma v Rakitni, ob-

čina Preserje, je danes zjutraj padel nad dva metra globoko na neki pod in si desno nogo zlomil v stegnu. Pripeljali so ga v tukajšnjo bolnico.

Društvena godba priredi v soboto dne 8. nov. ob 9. uri zvečer koncert v »Narodni kavarni«. Čani prosti. Nečlani plačajo vstopnino 40 v.

Konj splašil. V Kolodvorskih ulicah se je danes zjutraj dveh psov splašil konj Franca Hribarja iz Kamne gorice in je z obtovorjenim vozom dirjal po Kolodvorskih ulicah in po sv. Petra cesti na Marijin trg, kjer so ga delavci prišli in ustavili. Nesreče ni bilo nobene.

Pri grabljenju ponesrečil. Radi Novak, vajenec pri kolarju, je padel in se pobil na čelu, ko je grabil listje ob Gradaščici.

Čudna zabava. Včeraj opoldne sta se hlapec Martin Strukel iz Brov št 1 in posestnikov sin Valentin Cirman na dvorišču v svojo zabavo metala po tleh. Slednjič pa sta se začela v resnici tepati in je Cirman udaril Strukelna s polenom po glavi in ga hudo ranil. Prepeljali so ga v bolnico.

Gojenci pobegnili. Iz Rakovnika je danes zjutraj pobegnilo iz zavoda Salezijancev pet gojencev. Ušli so z vrta na Golovec. Dva gojenca so vjeli, drugi so pa ušli najbrže proti Trstu.

Bolnica usmiljenih bratov v Kandiji pri Novem mestu, ki je pravi blagoslov apostolno za našo Dolenjsko, a je pri svojem človekoljubnem delu navezana na podporo usmiljenih src, se sedaj zopet obrača do teh za pomoč. Milodare nabira sedaj v Ljubljani brat Gervazij Vidmar, ki ga vsakomur najtopleje priporočamo.

Tedenski izkaz o zdravstvenem stanju mestne občine Ljubljanske od 26. oktob. do 1. nov. 1902. Novorojenih 23, vmrlih 11. Med njimi za jetiko 1, za nezgodo 1, za različnimi boleznimi 9. Med njimi je bilo tujecev 7, iz zavodov 10. Za infekcijskimi boleznimi so oboleli in sicer: za škaričico 2, za tifuzom 1, za vratico 3, za ušesom 1, za varicello 1.

Književnost in umetnost.

Slovensko gledališče.

* »Maričon«. Z uspehom, kakeršnega ni na slovenskem odru doživela skoro nobena opera, so včeraj privikrat peli hrvaško Albinjevo opero »Maričon«. Melodijoznost opere je očarala občinstvo. Albin je s to opero pokazal, da je globoko prodir v narodovo dušo, spozna se takoj, da je zvesto prisluškoval narod in narodovo čustvo vili v glasove. Narodova duša govori iz vseh melodij. Albin ima glasbo v polni oblasti, ljubko se igra z glasovi. Tudi mrzla srca mora ogreti »Maričon«. Posebno krasni nastopi zborov so polni pristne narodne melanholije in nabožnosti, a tudi narodnega junaštva in veselja. Pravi zaklad narodnih glasbenih motivov je v »Maričonu«. Poleg zborov so elektrizirali občinstvo posebno dvospevi neizrečene miline, samospevi Plaisance in sekstet velike umetniške vrednosti. Orkester je tudi v polni skladateljevi oblasti. Tudi tu je polno življenja, polno prave poezije. Občinstvo je opetovano poseglo vmes s svojim odobravanjem in klicalo na oder pevke in pevce, o katerih moramo izreči, da so se to pot res potrudili in nas zadovoljili, kakor še nikdar doslej. Občinstvo je burno klicalo skladatelja Albinja na oder. Mi le želimo, da bi bil včerajšnji večer pokazal »Dramatičnemu društvu« pot do številnejših slovenskih oper na slovenskem odru. »Maričon« ima toliko muzikalnih lepot, da bo pač stalno na repertoarju naše opere, in prepričani smo, da bo opera, čim večkrat jo bodo predstavljali, tem bolj navdušeno sprejeta. Jutri se opera ponavlja. O vrednosti njeni bomo še govorili. Pohvaliti je izrečno tudi režijo.

* »Dom in svet« št. 11 ima to le vsebino: Nesrečno zlato! Povest. Spisal Bogdan Vened. (Dalje) — Pod južnim solncem. Potopisne črtice. Spisal Kaaver Meško. — Trtje in povrtje. Zložil Anton Medved. — Alkoholova kuga. Najnovejši podatki o alkoholizmu. Priobčil Jurij Trunk. (Konec.) — Ob tistem joku... Zložil Cvetko Slavin. — Samostanska lilija. V spomin svojega slovesa s posevke ravnine zložil Silvina Sardenko. — »Smo pa le mož!« Novela. Spisal F. S. Finžgar. (Dalje.) — Jesen se budi. Zložil Roman Romanov. — Burze in borzni posli. Opisal Albert Žnidaršič. — Francesco Robba, ljubljanski meščan in kipar. Njegovo življenje in umetniško delovanje. Sestavil Viktor Steska. — In danes je lep dan. Zložil Cvetko Slavin. — Ali ima človek kaj moči do vremena? Spisal prof. dr. Simon Subic. — Književnost: Slovenska književnost. Hrvaška književnost. Bolgarska književnost. Češka književnost. — II. slovenska umetniška razstava. Spisal dr. E. L. — To in ono: Naše slike. Petdesetletnica c. kr. državne višje realke v Ljubljani. Spisal dr. M. O. Fran Naval v Pragi. Domača umetnost. Združenje zagrebških javnih knjižnic. Ljudska izobrazba na Hrvaškem. Hrvaška tiskana knjiga iz leta 1592. Beli Hrvatje. Gavrilko Vitkovič. Ignjat Dimić. »Srpska knjiga«. Srbske narodne pesmi. »Znameniti

Srbi XIX vijeka. »Srbska zgodovina.« »Državni arhivski književnik i umjetnik.« Raziskavanja v Makedoniji itd. — Slike: Smrt Andreja Tenczynskega. Slikar Jan Matejko. Slike iz Belgrada: V Topčideru. Mesto v Topčideru, kjer so ubili kneza Mihajla. Kraj zarote proti knezu Mihajlu. Spomenik kneza Mihajla. Ulica kneza Mihajla. Kraljevo srbsko narodno gledališče. Lovska hiša v Topčideru. Robbova hiša v Ljubljani. Desni kerub na glavnem oltarju pri sv. Jakobu v Ljubljani. Izllesal Fr. Robba. Levi kerub na glavnem oltarju pri sv. Jakobu v Ljubljani. Izllesal Fr. Robba. Glavni oltar pri sv. Jakobu v Ljubljani. Izllesal Fr. Robba. Vignete. C. kr. državna višja realka v Ljubljani. Mihael Petercel. Emil Zola.

Razne stvari.

Najnovejše od raznih strani.

Tovarno klobas zaprli so v Libanu. V tovarni so se iz živali, ki so poginile, izdelovale klobase. — Nadškofom v Kolinu je imenovan naslovni škof Fischer. — Umrl je Celovcu gimnazijski profesor Kempf. — Dama z brado, katero se je videlo v cirkusu Barnum & Bailey. Annie Jones, je v dobi 36 let umrla v New Yorku.

Sestane francoske katoliške mladosti je bil prejšnji teden v Montaubanu. Prišlo je 350 delegatov od 110 katoliških društev. Razpravljali so posebno sociološka vprašanja. Za tem društvenim sestankom pa je bil velik javen ljudski shod.

Narodno gospodarstvo.

Raspis dobave usnja.

C. kr. trgovsko ministerstvo naznanja trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani, da se bodo dne 21. nov. t. l. pri vojnem ministertvu v Bruslju sprejemale ponudbe za dobavo usnja, katero se potrebuje v prvem polletju 1903 za obuvila armade. Prepis dobavnega raspisa, iz katerega je razvidna množina usnja, ki jo je dobaviti in natančnejši pogoji, je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani na razgled.

Mejnarodni železn. vozni listi.

Glasom odloka c. kr. finančnega ministerstva z dne 24. septembra 1902 d. z. št. 190 so se smeli internacionalni vozni listi, vpeljeni z min. odredbo z dne 11. decembra 1892. porabljati samo do vstetega 9. oktobra 1902. — Do tega časa neporabljeni stari internacionalni vozni listi se lahko, v kolikor še niso popisani, do 30. aprila 1903 zamenjajo pri za to določenih prodajnih uradih (ces. kr. dež. plačilni urad v Ljubljani in davčni urad) za nove vozne liste, ki so vpeljeni z navedenim dodatnim dogovorom. Stari vozni listi, na katerih je že kaka tiskana ali pisana biljezba in kateri še niso bili od strani železnice uradno rabljeni, se lahko zamenjajo za nove liste tekom istega roka, toda le, če se spolnijo zadevni predpisi in se vplača pristojbina za tiskovino v znesku 2 vin. za komad. Po 30. aprilu 1903 se stari internacionalni vozni listi ne bodo več zamenjavali.

Društva.

(Kmetška posojilnica ljubljanske okolice v Ljubljani). Bilančni izkaz za mesec oktober 1903: Activa: Gotovina v blagajni 28.980 78 K, naložen denar 537.497 57 K, posojila 3.326.517 16 K, vrednostne listine 6200 kron, nepremičnine 43.293 09 K, prehodni zneski 1304 59 kron, inventar 1219 08 K, zaostale obresti 31. decembra 1. 1901 38.774 62 K. Passiva: Zadrugi deželi 24.188 kron, hranilne vloge 3.789 870 K, rezervni sklad 66.320 34 K, pokojninski sklad 5376 23 K, predplačane obresti 31. decembra 1. 1901 13.594 30 K. Upravno premoženje 3.985.786 88 K, denarni promet 15.091.457 94 K.

(Prostovoljno gasil. društvo Vič-Glince) priredi na Martinovo nedeljo vinsko trgatev, v novo zgrajenem salonu svojega društvenika Martina Podgorca. Ker je čisti dobiček namenjen za ustanovitve podporne zaloge gasilnega društva Vič-Glince, vabimo zato vse prijatelje gasilnega društva na prijazni izlet na Glince, ki je dobro vrejena pot za cesarskim gozdnim vrhom proti rožni dolini, kjer se bodo vršila vinska trgatev. Odbor.

Darovi.

Družbi sv. Cirila in Metoda so od 15. do konca oktobra poslali prispevke p. n. gospoda in društva: Upravništvo »Slovenca« 110 00 K, uredništvo »Slovenca« 31 41 K, poštini ravnatelj M. Šorli v Ljubljani ob ugodni rešitvi pravične zadeve 50 K, kapelan Fr. Gomilšek pri Sv. Lenartu v Slov. goricah nabravnih 8 K, podružnica za Rožek 27 50 K, prof. dr. Fr. Ilešič v Ljubljani »narodno gospodarstvo pri šolskih zvezkih« 2 K, podružnica za Velikovec in okolico 25 70 K, tovarnar Ivan Jelačin od kave 200 K. — Družba je imela meseca oktobra 1280 98 K dohodkov in 4885 54 K

stroškov; vsi letošnji izdatki (do 1. nov.) pa presegaajo prejemke za 1831 99 K. Blagajništvo družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

Za Dijaški dom v Celju (Izkaz XI) so nadalje došli naslednji prispevki: Čisti prebitek veselice v Radečah 20 K, J. V. v Celju 15 v, slavno bralno društvo v Židrah 26 K, braški rodoljubi z geslom: »Zrno do zrna pogača, kamen do kamena palača« 209 K, slav. županstvo na Ljubnem v Sav. dol. 20 K, g. Fran Kolenc, veleposelnik v Ivanju, 7 K, slavno katol. bralno društvo v Št. Jurju ob juž. žel. znesek, katerega je nabrala gospodična Gulin na obnem zboru 10 K 80 v, g. Terezija Veršič v Ljutomeru 5 K, g. Evstahij Kobal, odvetniški uradnik v Šmarju pri Jelšah, nabral v veseli družbi 16 K, g. Žužek Fran, inženir v Ljubljani, povodom 50letnice ljubljanske realke 100 K, g. Viljem Polak, inženir v Trzinu, namesto udeležbe 50letnice državne realke v Ljubljani 200 K, g. Zdotsel Andrej, župnik pri Sv. Stefanu, 20 K; vesela družba v vinogradu g. dr. Dečka ta v Vojniku 28 K 62 v, gg. mag. pharm. v Gradcu 11 K 11 v, g. Andrej Golob v Koprivnici 2 K, vesela družba v vinogradu g. dr. Brenčiča 5 K, g. Gregorinčič Martin, krojač v Celju, 2 K; v veseli družbi v vinogradu g. dr. Serneca nabrala gospa dr. Dečkova 39 K 20 v, g. Anton Cvetko, trgovec v Podčetrku, 10 K; župan Drolenik, tajnik Marš. v Šmarju, 3 K. V tem izkazu vkup 741 K 88 vin.

Telefonska in brzolavna poročila.

Dunaj, 7. nov. Vlada ima tudi z novo vojaško predlogo veliko zadrego. Stranke se ji upirajo. Nemška ljudska stranka, Vsenemci in Lahi so se odločno izjavili proti njej, ker bi preveč obremenila davkoplačevalce. Češki radikali pravijo, da jo bodo obstruirali. Jugoslovani so tudi proti njej in bodo postopali proti vsakim večjim vojaškim bremenom v smislu dr. Šusteršičevega govora v delegacijah.

Dunaj, 7. nov. V okraju Favoriten je danes ožja volitev med Adlerjem in Prochasko. Agitacija na obeh straneh silno živahna. Na več krajih so se volivci dejansko spoprijeli. Najprej je prišlo mirit 400 policistov, pozneje so poslali po vojaštvo, da vzdržuje red. Socialisti, liberalci in nacionalci se grozno trudijo, da bi ohranili vsaj ta mandat.

Dunaj, 7. nov. (C. B.) Zbornica nadaljuje razpravo o Koerberjevi izjavi. Poslanec Biankini označuje kot sad protislovanske vladne politike brezmejno poželjivost Italije, ki jo podpira italijanska propaganda v Dalmaciji. Govornik omenja zadnjih potovanj italijanskih politikov ter našteva krivice, ki se gode Hrvatom v narodnostnem oziru.

Dunaj, 7. nov. V mladočeskkih krogih se govori, da se na odločilnem mestu že premišljuje, kaj bi bolj kazalo: Ali razpustiti državni zbor, ali žrtvovati Koerberja. Koerber je rekel proti nekemu poslancu, da mora biti do srede novembra položaj izčiščen, drugače odgodi zasedanje državne zbornice.

Dunaj, 7. novembra. Položaj je do skrajnosti napet. 31. nujnih predlog je že v zbornici, in Čehi donajajo še vedno novih. Vlada uvideva da je proti volji Čehov nemogoče zborovati. Čehi pa so nevpogljivi, ker upajo, da vržejo Koerberjev kabinet. Zoper vojaško predlogo se je izjavilo že več strank. Češki narodni socialisti in vsenemci so sklenili vojaško predlogo obstruirati. »Slovanski centrum« je odločno proti vojaški predlogi, ker ista nasprotuje ljudskim koristim in bi obremenila ljudstvo. Tudi zmerne stranke, med njimi »Katoliški centrum«, izražajo težke pomisleke zoper vojaško predlogo.

Dunaj, 7. novembra. Vsenemški poslanec Stein je vložil interpelacijo, ako je res cesar Franc Jožef za časa južnoafriške vojne se izrazil in deloval v korist Angležem proti Burom.

Dunaj, 7. nov. »Zeit« poroča, da je za pravosodnega ministra določen predsednik zaderskega višjega deželnega sodišča Gertscher.

Šoštanj, 7. nov. Okrajno glavarstvo Slovenji gradec zadnji trenutek imenik volilcev predručajilo. Vkljub silnemu pritisku slovenski kandidat dr. Mayer 46. nasprotnik 37 glasov. Pri zadnjih volitvah naš 35. nasprotnik 37 glasov.

Maribor, 7. novembra. Pri občinskih volitvah v Orehovi vasi pri Mariboru Slovenci zmagali. Nasprotniki so z vso silo hoteli vzeti to občino.

Gradec, 7. nov. Italijanski dijaki so sklenili, da zapuste Gradec in gredo v Inmost študirat. Nemir med dijaštvom je velik.

Umrl so:

3. novembra. Stanko Stucin, pozlatarev sin, 7 mesecev, Strelške ulice 15, dyspepsie.
4. novembra. Valentin Dobnikar, posestnik, 67 let, Pred konjušnico 4, kap. — Marija Bertič, zasebnica, 29 let, Poljanska cesta 18, napaka srčnih zaklopcov.
V bolnišnici:
2. novembra. Abac Hiti blavec, 20 let, jetika
3. novembra. Karol Ahačič, zasebnik, 38 let, jetika.

Dunajska borza

dne 6. oktobra.

Skupni državni dolg v notah	100 10
Skupni državni dolg v srebru	100 80
Avstrijska zlata renta 4%	120 55
Avstrijska krona rent 4%	100 15
Ogerska zlata rent 4%	120 40
Ogerska krona rent 4%	97 60
Avstro-ogerske bančne delnice, 600 gl.	15 60
Kreditne delnice, 180 gl.	670 50
London vista	239 17 1/2
Nemški drž. bankovci za 100 m. nem. drž. velj.	116 92 1/2
50 mark	23 40
10 frankov (napoleonador)	19 07
Italijanski bankovci	95 10
2 kr. cekini	11 33

Zitne cene

dne 5. novembra 1902.

(Termin.)

Na dunajski borski:

Za 50 kilogramov.

Pšenica za spomlad	7 58	7 59
Rž za spomlad	6 79	6 80
Koruzna za maj-junij 1903	6 70	6 80
Jes za pomlad	6 67	6 68

Na budimpeštanski borski:

Pšenica za april	7 47	7 48
Rž za april	6 51	6 52
Oves za april	6 38	6 39
Koruzna za maj (1903)	5 77	5 78

(Efektiv.)

Dunajski trg.

Pšenica banaška	K 7 70	8 20
južne zel.	7 45	7 75
Rž	6 60	6 85
Jermen	6 70	7 25
ob Tisi	5 90	7 75
Koruzna ogerska	7 10	7 15
Cinkvanti	6 80	7 10
Oves srednji	6 40	6 65
Fizol	6 75	12 10

Meteorološko poročilo.

Višina nad morjem 506-2 m, srednji zračni tlak 736-0 mm

čas opazovanja	Stanje barometra v mm.	Temperatura po Celziju	Vetrar	Nebe	Področje v 14 urah v mil.
6. 9. zveč.	739 4	6 2	sl. sever	megl. rosa	
7. 2. zjut.	739 4	6 8	sl. sever	megl. rosa	2 7
2. popol.	736 7	9 7	sl. jvzh	oblačno	

Srednja včerajšnja temperatura 6 1°, normale 5 9°.

Najboljše čistilno sredstvo

je svetovno znani Globus čistilni izvleček za vse kovine, kakor zlato, srebro, medenino, baker, kuhinsko opravo itd. — Vseobčna čistilna pasta za zrcala in okna. Dobva se pri trdki BRATA EBERL v Ljubljani, Franciskanske ulice. Vnauja naročila proti povzetju. 524 6 12-5

Zahvala. 1244 1-1

Za mnoge dokaze priarčnega sočutja med boleznijo in ob smrti našega iskrenoljubljene sina, oziroma brata, strica in svaka, gospoda

Franciška Mathiana

kakor tudi za darovane krasne vence in častno sprejeto pri pogrebu izrekamo vsem prijateljem in znancem, dalje častiti duhovščini in šolski čitalnici iskreno in najtoplejšo zahvalo

G r a Šiška, 5. novembra 1902.

Žalujejo ostali.

Harmonij

s premikajočo klavijaturo, rabljen samo jedno leto, se po ceni prodá.

Oglasiti se je v Trstu, Molino piccolo št. 1., L. med 10. in 11. u o dopoldue. 1255 2-1

Prodajalnica

za branjerije ali drugo obrt v Truberjevi ulici št. 2 tik Sv. Jakoba mosta je takoj oddati.

Pojasnila v 2 nadstropju v tisti hiši pri gospodarju. 1252 3-2

Gostilna.

Lepi gostilniški prostori tik nove sodnije se oddadô s 1. februarjem 1903 pod ugodnimi pogoji v najem.

Natančneje se poizve pri Aug. Jenkotu, pekovskem mojstru v Ljubljani, Marija Te-rezije cesta št. 7. 1252 3-2

Novosti

konfekciji za dame

najnovejše pariške in berlinske modele priporočata po najnižji ceni

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernove ulice 9

► Največja zaloga ◄

oblek za gospode,

dečke in otroke in

vseh oblačilnih predmetov.

Ilustrovani ceniki zastoj in franko